

Müzesi adıyla ziyarete açılmış ve sonraki yıllarda Türk-İslâm Sanatları Müzesi diye de anılmıştır. Müzede halen 6000'in üzerinde eser bulunmaktadır.

Büyük bir salonda sergilenen etnografik eserler arasında kadın kıyafetlerini oluşturan bindallı, salta, cepken, kaftan, işlik ve şalvarlar başta gelir; onları bohçalar, peşkirler, yağlık ve mendiller, uçkur-lar, yazmalar, yemeniler, çoraplar, keseler ve eldivenler takip eder. Bu bölümde sergilenen kadın süs eşyalarından oylar, gümüş gerdanlık, hamail, bilezik, kaşbas-tı, tepelik vb. eserler Osmanlı döneminin en güzel örneklerindendir. Halılar da müzenin en fazla dikkat çeken malzemesi arasındadır. Beyşehir Eşrefoğlu Camii'nden gelen XIII. yüzyıl yıldızlı halı parçası, yine aynı camiden gelen bir XV. yüzyıl halısı ile bazı Kula, Lâdik, Karapınar ve Gör-des halıları bunların başlıcalarıdır. Ayrıca müzenin Küçük Muhsine, Sille, Obruk gibi Konya çevresinin halı merkezlerinden gelen çok zengin bir halı ve kilim koleksiyonu vardır. Salonda günlük hayatta kullanılan birçok eşya da tipolojik sırayla düzenlenmiştir. Kahve takımları, kahve soğutucuları, tesbihler, tütün tabakaları, ağızlıklar, sofa takımları, nakışlı ve yazılı kaşıklar, ağaç ve tunç havanlar, bakır kazanlar, tencere ve tabaklar, porselen mutfak kapları, ibrikler, buhurdanlık ve gülâbdanlar, aydınlatma araçları bunlardan bazılarıdır. Osmanlı kitap sanatlarıyla ilgili yazı takımları, sedef kakmalı rahle-

ler, tezhipli mushaflar, nâdir hat ve deri cilt örnekleri de başka bir grup meydana getirir. Bir köşede de Konya'da çıkmış ve çıkmakta olan gazetelerin, dergilerin ilk sayfaları sergilenmektedir.

Salonda ayrı bölümler halinde sergilenen iki önemli koleksiyon yer almaktadır. a) Kenan Özbel koleksiyonu. Toplam 193 parçadan meydana gelen eserlerin büyük bir bölümünü hercai, sümbül, küpe ve karanfil çiçeklerini örnek alan çeşitli iğne oyları oluşturmaktadır. Genellikle XIX. yüzyıldan kalan sevâî, serenik, serâser, kutnu, kemha, çatma gibi kumaş parçaları çeşitli boyutlardadır ve çerçevesi olarak sergilenmektedir. Para, tütün, saat ve mühür keselerinin de renk ve motif bakımından çok değişik örnekleri bulunmaktadır. b) Refet Yardımcı koleksiyonu. Toplam doksan parçadan oluşur; 24 Kasım 1976 tarihinde müzeye hibe edilmiştir. Eserlerin büyük bir bölümünü XIX. yüzyıl kadın ve erkek kıyafetleri, geri kalanını da başta takılar olmak üzere çeşitli etnografik eşya meydana getirir. Aralarında fazla sayıda bindallı bulunan kadın kıyafetleri Konya çevresine ait olup işleme bakımından çok zengindir. Salonda ayrıca zengin bir Türk işleme sanatı bölümüne yer ayrılmıştır. Geometrik ve bitkisel motiflerle bezenmiş örneklerin çoğunluğunu XVIII-XIX. yüzyıllara tarihlenen değişik işleme teknikleriyle gerçekleştirilmiş peşkirler teşkil etmektedir. Sergilenen silâhlardan kılıç, kama, hançer, balta, topuz, ok, yay ve sadaklar türlerinin en iyi örnekleri arasındadır. Ateşli silâhlardan da çakmaklı ve kapsüllü tabancalar, teber tabancalar, tüfekler, mazgal tüfekleri, barutluklar, fişeklikler ve ayrı vitrinlerde anahtar ve kilitler sergilenmektedir.

BİBLİYOGRAFYA :

Konyalı, *Konya Tarihi*, s. 1129-1150; Mehmet Önder, *Mevlâna Şehri Konya*, Ankara 1976, s. 405-406; a.mlf., *Türkiye Müzeleri ve Müzelerdeki Şaheserlerden Örnekler*, Ankara 1985, s. 148.

HAŞİM KARPUZ

KONYA İNCE MİNARELİ MEDRESE TAŞ ve AHŞAP ESERLER MÜZESİ

Taçkapısındaki oymalarla ünlü olan İnce Minareli Medrese'de 1956 yılında faaliyete geçmiş ve 2000-2002 yılları arasında medresede yapılan son restorasyonlardan sonra yeniden düzenlenerek 9 Temmuz 2002'de tekrar ziyarete açılmıştır. Selçuklu, Beylikler ve Osmanlı dönem-

Taş ve Ahşap Eserler Müzesi olarak kullanılan İnce Minareli Medrese'nin ana eyvanı

lerine ait 200 dolayında taş ve ahşap eser barındırır; bunlardan sergilenenler şu şekilde düzenlenmiştir :

1. Dış mekân. Medrese'nin güneyinde özel bir sundurma altında tutulan eserlerin büyük bir bölümü Konya ve çevresinden derlenen Selçuklu, Beylikler ve Osmanlı dönemlerine ait mezar taşları ile yıkılmış türbelerden getirilen lahitlerdir. Çoğunluğu mermerden yapılan lahit tipi mezar taşları arasında form yazı ve süsleme bakımından büyük önem taşıyan örnekler bulunmaktadır.

2. İç mekân. a) Taş eserler. Tamamı Selçuklular'a ait olup içlerinde melek ve hayvan tasvirli kabartmalar sayıca fazladır. Büyük bir kısmı Konya Kalesi'nden gelen bu kabartmalardan I. Alâeddin Keykubad'ın hâkimiyetini sembolize eden çift başlı kartallar arasında özellikle 881 envanter numarasını taşıyan çok önemlidir. Sergilenen iki adet kanatlı melek kabartması ise Pazar (At Pazarı) Kapısı'ndan getirilmiştir. Arslan, ejder, antilop, harpi (kuş başlı, insan gövdeli mitolojik yaratık), balık, fil ve gergedan kabartmaları ile bağdaş kurmuş bir insan kabartması Anadolu Selçuklu sanatının Orta Asya menşeli oluşuna işaret etmektedir. İnsan kabartmalarında figürlerin duruşu, elbiseleri, ellerinde tuttukları sembolik kaplar Göktürk, Uygur ve Büyük selçuklu tasvirlerini andırır; hayvan tasvirleri ise Orta Asya hayvan üslûbunun devam ettirdiğini gösterir. Taş eserler arasında kitâbeler önemli bir yer tutar. Bunların çoğu, I. Alâeddin Keykubad'ın yaptırdığı Konya dış surlarından ve şehir merkezindeki Akıncı Mescidi (1210), Şekerfûruş Mescidi (1220) gibi Selçuklu yapılarından gel-

Konya Etnografya Müzesi'nde XIX. yüzyıla ait Konya işi kilim seccade (Envanter nr. 3033)

Konya İnce
Minareli
Medrese
Taş ve Ahşap
Eserler
Müzesi'nde
Konya
Kalesi'nden
gelme
XIII. yüzyıla ait
figürlü
kabartmalar

miştir; geriye kalanları çevreden toplanan Selçuklu, Karamanlı ve Osmanlı kitâbeleri teşkil eder. b) Ahşap eserler. Bu koleksiyon son restorasyon sırasında taçkapı ile minare arasında ortaya çıkarılan bir odada sergilenmektedir. Eserler Selçuklu, Beylikler ve Osmanlı yapılarından alınan kapı-pencere kanatları ile Osmanlı dönemi evlerinin tavan göbeklerinden oluşmaktadır. Ahşap oyma mimari parçalar Beyhekim Mescidi, Eşrefoğlu Camii ve Mevlânâ Dergâhı gibi çeşitli yapılardan gelmiştir.

BİBLİYOGRAFYA :

Mehmet Önder, *Konya Müzesi Selçuklu Devri Taş ve Ahşap Eserler Seksiyonu (İnce Minare)*, İstanbul 1962; a.mlf., *Türkiye Müzeleri ve Müzelerdeki Şaheserlerden Örnekler*, Ankara 1985, s. 145-146; Konyalı, *Konya Tarihi*, s. 1153-1154.

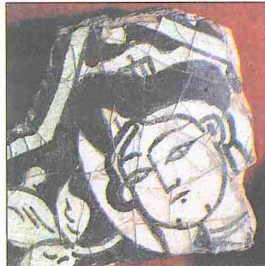

HAŞİM KARPUZ

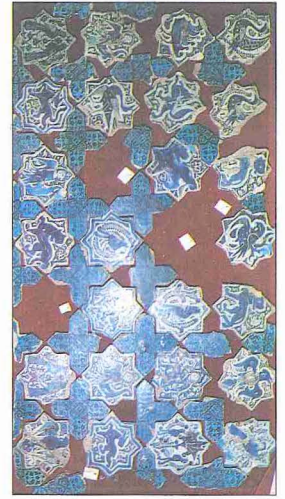
KONYA KARATAY MEDRESESİ ÇİNİ ESERLERİ MÜZESİ

Karatay Medresesi'nde Konya'nın merkezinde bulunan, Kubâdâbâd Sarayı kazılarında çıkarılan ve çevre illerden derlenen çini eserlerin sergilenmesi amacıyla kurulmuş ve 17 Aralık 1955 tarihinde ziyarete açılmıştır. Müzenin Karatay Medresesi'nde kurulmasının başlıca sebebi, bu Selçuklu binasının özellikle çok zengin çini süslemeleri yönünden başlı başına bir müze niteliğinde olması, böylece sergilenen eserlerle sergilendikleri mekân arasında tam bir uyum sağlanmasıdır. Müzede 5000 dolayında çini, seramik ve stüko (alçı kabartma) bulunmakta, ancak bunların yarısından fazlası sergilenmektedir. Sergilenen eserler şu şekilde tasnif edilmiştir: 1. Konya ve çevresinden derlenen Selçuklu devri duvar çinileri. Bunlar, başlıcalarını Sâhib Ata Türbesi ile halen yıkılmış bulunan Nalıncı Baba (Nizâmiye) Med-

resesi'nin oluşturduğu çeşitli yapılardan gelmiştir; çoğu parçalar halindedir ve büyük bir kısmı çini mozaik tekniğinde yapılmıştır. 2. Alâeddin Köşkü çinileri. Konya'nın içindeki Alâeddin tepesinin kuzey eteğinde yer alan ve II. Kılıcarşlan dönemine (1156-1192) tarihlenmesine rağmen Alâeddin Köşkü adıyla bilinen Selçuklu sarayının duvar çinileri ayrı bir grup meydana getirmektedir. Medresenin eyvan bölümündeki vitrinlerde sergilenen bu çinilerin büyük bir kısmı, 1941 yılında Remzi Oğuz Arık'ın kazılarında bulunan sır üstü ve sır altı tekniklerinde yapılmış haçvari, altı kollu yıldız ve baklava dilimi şeklindeki duvar çinileridir. Yıldız çiniler üzerinde kadın ve erkek tasvirleri, atlı avcılar, bitkisel süslemeler, diğerlerinin üzerinde ise sadece bitkisel süslemeler görülür. 3. Kubâdâbâd çinileri. Renk, teknik ve kompozisyon bakımından devrinin en önemli örnekleri olan bu çiniler, medresenin türbe odası ve güneydeki molla odalarının birleştirilmesiyle elde edilen kısmında saraydaki aslı durumlarına uygun biçimde sergilenmektedir. Sekiz kollu yıldız biçimi çiniler 24 cm. çapındadır. Luster veya sır altı tekniğinde yapılan firuze ve patlıcan moru renkteki bu bağlantı çinileri bitkisel süslemelidir. Yıldızvari ve bazan da kare şeklinde olan asıl çini panolarda beyaz zemin üzerine sarı, kahverenginin tonları, koyu mavi, mor, firuze, siyah ve koyu yeşil renkler kullanılmıştır. Çini panolarda çok çeşitli tasvirler yer almakta, öncelikle sarayda yaşayan önemli kadın ve erkeklerin konu edildiği görülmektedir. Bağdaş kurmuş figürler $\frac{3}{4}$ oranında cepheden tasvir edilen oval yüzleri, iri badem gözleri, ince uzun burunları ve

Konya Karatay
Medresesi
Çini Eserleri
Müzesi'nde
Kubâdâbâd
Sarayı
çinilerinden
insan
ve efsanevi
hayvan
figürlü
iki parça
(Envanter
nr. 1710
ve 1309)

Konya Karatay
Medresesi
Çini Eserleri
Müzesi'nde
Keykubâdiye
Sarayı
çinilerinin
bir kısmının
sergilendiği
vitrinlerden biri

küçük ağızlarıyla Orta Asya menşelidir. Elbiselerin başlıca ayrıntıları verilmiştir. Bazı figürler ellerinde sembolik anlamlar taşıyan sürahi, kadeh, balık veya nar tutmaktadır. Böyle bir sakallı erkek figürünün Alâeddin Keykubad'ın portresi olduğu ileri sürülmüştür. Saray erkânını av partisinde gösteren panolar da bulunmaktadır. Bunlardan başka stilize hayat ağaçları etrafına çeşitli mitolojik hayvanlar çizilmiştir. Sfenksler, sirenler, grifonlar, hâkimiyet sembolü olarak veya tılsım amacıyla yapılan çift başlı ejderler, bazılarının göğsünde "es-sultan" yazılı çift başlı kartallar ve tavus kuşları, aslanlar en çok rastlanan tasvirlerdir. Ayrıca Orta Asya hayvan üslûbunun İslâmî devirde de devam ettiğini gösteren av köpeği, panter, tavşan, antilop, dağ keçisi, eşek, ayı, at, sincap, ördek ve avcı kuşlar gibi hayvanlar da bolca resmedilmiştir. 4. Çini kaplar-stüko. Çoğu Kubâdâbâd'dan gelen çini kaplar genellikle derin kâseler ve yayvan tabaklar şeklinde olup daha çok sır altı tekniğinde yapılmıştır; bunlar kitâbeli veya bezemelidir. Stüko parçalar ise yine Kubâdâbâd Sarayı'ndan ve Alâeddin Köşk'ünden gelmiştir. Bunların üzerinde geometrik, bitkisel ve figürlü süslemelere yer verildiği, Kubâdâbâd'dan gelen bir panoya da av sahnesi işlendiği görülmektedir. 5. Beylikler dönemi ve Osmanlı çini ve seramikleri. Değişik bölümlerde sergilenen duvar çinileriyle seramik kaplardan oluşmaktadır.

BİBLİYOGRAFYA :

Mehmet Önder, *Konya Müzesi Çini Eserler Seksiyonu (Karatay Medresesi) Rehberi*, İstanbul 1961; a.mlf., *Türkiye Müzeleri ve Müzelerdeki Şaheserlerden Örnekler*, Ankara 1985, s. 140-145; Gönül Öney, *Türk Çini Sanatı*, İstanbul 1976, s. 42-47.

HAŞİM KARPUZ